

เทศน์เช้า วันที่ ๔ สิงหาคม ๒๕๖๒

พระอาจารย์สงบ มนสฺสนฺโต

ณ วัดป่าสันติพุทธาราม (วัดป่าเขาแดงใหญ่) ต.หนองขาว อ.โพธาราม จ.ราชบุรี

ตั้งใจฟังธรรมะนะ ตั้งใจฟังธรรม ฟังธรรมที่เป็นสัจธรรม ไม่ใช่สัจธรรมที่เป็นสัทธรรม
ปฏิรูป คิดเองเออเอง

มันซึ่งใจมาก ซึ่งใจมาก เวลาหลวงปู่มันท่านพูดกับหลวงตาใจ หลวงตาท่านมีการศึกษา
มาจนเป็นมหานะ ธรรมะขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าสุดยอด ประเสริฐมาก แต่เวลา
ท่านศึกษามาแล้วเวลาเอามาประพฤติปฏิบัติมันจะเป็นอุปาทาน มันจะเป็นการสร้างภาพ มัน
จะเป็นวิปัสสนิก ฉะนั้น เวลาปฏิบัติไปมันจะแสนทุกข์แสนยาก เพราะหลวงปู่มันท่าน
สมบุกสมบันมาก่อน

เวลาหลวงปู่มันท่านจะออกประพฤติปฏิบัติ เวลาท่านได้นิमित ท่านชี้มาขาวข้ามขอบ
ขอบชาติ แล้วจะไปเปิดพระไตรปิฎกแล้วไม่ได้เปิด ถ้าได้เปิดพระไตรปิฎก หลวงปู่มันจะ
เชี่ยวชาญมากกว่านี้อีกมากมายมหาศาลเลย แต่เพราะว่าอำนาจวาสนาบารมีแค่นี้ใช้ไหม

แล้วเวลาท่านปฏิบัติกับหลวงปู่เสาร์ เวลาหลวงตาท่านพูดนะ ประวัติหลวงปู่มันเขียนมา
แค่ ๗๐ เพอร์เซ็นต์เท่านั้นนะ สิ่งที่สมบุกสมบันที่ท่านพยายามเผชิญกับกิเลส เผชิญกับกระแส
สังคม กระแสโลก กระแสที่เขาต่อต้าน แล้วท่านต้องเผชิญกับกิเลสของท่านในหัวใจของท่าน
นั่นนะคือประสบการณ์แท้จริงของหลวงปู่มัน

การประสบการณ์แท้จริงของหลวงปู่มัน เหมือนเราเป็นพ่อเป็นแม่ พ่อแม่ทุกข์ยากมา
ขนาดไหน ไม่อยากให้ลูกเราทุกข์ยากเหมือนพ่อแม่หรอก นี่ก็เหมือนกัน หลวงปู่มันท่านทุกข์
ยากมาขนาดไหนในการเผชิญหน้ากับกิเลสใจ

เวลาหลวงตาไปหาท่าน เพราะหลวงปู่เจ็ยท่านเล่าให้ฟัง เวลาท่านบอกเลย ต่อไป
ข้างหน้าจะมีพระหนุ่มๆ องค์หนึ่งจะมาหาเรา มาหาเราแล้วแต่ยังไม่เข้ามา ไปหาที่เชียงใหม่ก็ยัง
ไม่ได้เข้ามา

เวลาไปถึงนั้น เวลาไปหา

มหา มหาจะมหาอะไร หานิพพานใช้ไหม นิพพานไม่ได้อยู่บนเขา บนด้ารับตำรา ไม่อยู่บนอะไรทั้งสิ้น มันอยู่ในใจของคน

นี่ไง เวลาท่านเรียนมหาๆ ไง ท่านเรียนจนเป็นมahamanะ สิ่งที่เราเรียนมาให้ไล่ล้นชักสมองไว้ แล้วล้นกุญแจมันไว้อย่าให้มันออกมา ถ้าออกมามันจะเตะมันจะถีบก้นเวลาประพฤติปฏิบัติ มันจะเป็นอุปาทาน มันเป็นการสร้างภาพ มันทุกข์ยากไปหมดเลย แล้วถ้าคนมีอำนาจวาสนา ขึ้นมามันก็ต้องต่อสู้กับความผิดพลาดอย่างนั้น พลิกแพลงขึ้นมาอย่างนั้นจนกว่ามันจะถูกต้อง

แล้วเดี๋ยวนี้ปัจจุบันนี้ไง สมาธิหลับตา สมาธิลืมตา อปปนาสมาธิจะเกิดปัญญาเองไง นี่มันเตะมันถีบ

ชัดเจนเลยนะ มันไปซาบซึ่งคำที่หลวงปู่มันบอกไว้ เรามีการศึกษามากน้อยแค่ไหน เก็บใส่ในสมองล้นชักไว้ แล้วก็ล้นกุญแจไว้อย่าให้มันออกมา แล้วเราพยายามฝึกหัดปฏิบัติของเราขึ้นมาให้เป็นความจริง ถ้ามันเป็นความจริงแล้วมันจะไปเหมือนกันเปี้ยว

ทฤษฎีที่ธรรมะขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้ามันจะผิดพลาดไปไหน มันถูกต้องทั้งนั้นนะ แต่มันผิดที่กิเลสของเรา ผิดที่ความอยากได้อยากดี ผิดที่ชิงดีชิงชั่วในใจใจ ผิดที่อุปาทานไง ผิดที่อยากได้ผลก่อนไง มันถึงได้ผลมาเป็นอย่างนี้ไง

อปปนาสมาธิมันจะเกิดปัญญาไปเอง มันเป็นไปไม่ได้ คนที่ภาวนาเป็นจะรู้เลยว่ามันเป็นไปไม่ได้ มันเป็นเรื่องที่เป็นไปไม่ได้เลย

สมาธิหลับตา สมาธิลืมตา มันก็เป็นไปไม่ได้ หลับตาลืมตาจะเป็นสมาธิได้อย่างไร

สมาธิมันเป็นสมาธิ มันมีแต่สมาธิที่ถูกและสมาธิที่ผิด คือสัมมาสมาธิกับมิจาสมาธิ แล้วมันไม่เป็นสมาธิแล้วอุปาทานว่าเป็นสมาธิ นี่มันเป็นบาทเป็นฐาน มันแค่เป็นพื้นฐาน มันไม่เป็นอะไรเลย เห็นไหม

แต่เพราะเรียนมามาก ปัญญามาก เอามาผสมปนเปกันนะ จินตนาการ จินตมยปัญญา กิเลสมันจินตนาการได้หลากหลาย

เวลาหลวงปู่มั่นท่านกระหนาบเลยนะ บอกว่า สิ่งที่ท่านเรียนมาประเสริฐ

โลกเราเจริญได้ด้วยการศึกษานะ การศึกษามันศึกษาเพื่อฝึกหัดปัญญา แต่การศึกษามาแล้ว คนที่ฉลาด แล้วคนดี คนที่ฉลาดด้วย แล้วถ้าเป็นคนดีด้วย คนที่ฉลาดถ้ามันคดมันโกง ใ้มนั่นมันคือกิเลสค้นหาความทะยานอยาก นี่การศึกษา

การศึกษาก็คือการศึกษา แต่ศึกษามาแล้ว วัฒนธรรมสอนให้คนมันมีอุดมการณ์ สอนให้คนเป็นคนดีขึ้นมา ถ้าสอนให้คนเป็นคนดีขึ้นมา นั่นกระแสนะโลกๆ ทั้งสิ้นเลย เพราะกระแสโลกๆ มันเป็นเรื่องของโลก เราต้องมีความมูมานะ เราต้องวิเคราะห์หิวจี้ยสังคมาว่ามันเป็นอย่างไรมากกว่าเราจะเผชิญกับสังคมนั้น แต่เวลาเราจะไปต่อสู้กับกิเลสค้นหาความทะยานอยากในใจของเรา มันเข้าข้างตัวเองทั้งนั้นนะ แล้วสิ่งนี้มันเป็นความมหัศจรรย์นะ

หลวงปู่มั่นท่านพูดชัดเจนจริงๆ จิตนี้เป็นได้หลากหลายนัก จิตนี้เป็นมหัศจรรย์นัก จิตนี้แก้จิตแก้ยากวะ ผู้เฒ่าจะแก้วะ ผู้เฒ่าจะแก้วะ

แต่มันไม่มีคนให้แก้ คนภาวนาเข้าหลักเข้าเกณฑ์มันไม่มี คนภาวนาเข้าหลักเข้าเกณฑ์ไม่มี ใ้มนี่ก็เหมือนกัน มันไม่เข้าหลักเข้าเกณฑ์มันก็จินตนาการของมันไป แล้วเวลาพูดออกมาเบสิกละเลย พื้นฐานเลย ยังผิดเลย

เวลาหลวงตาท่านสงสัยในตัวหลวงปู่แหวน เพราะหลวงปู่แหวนเป็นลูกศิษย์หลวงปู่มั่น เป็นลูกศิษย์กันกุฎิเลย แต่ทำไมหลวงปู่แหวนท่านเป็นพระที่ดี ทำไมท่านแจกเหรียญ แจกอะไร มากไป เพราะตอนนั้นกรรมฐานเขาถือว่าสิ่งนี้เป็นเรื่องตลาด เรื่องโลกใจ

ท่านก็ขึ้นไปหาหลวงปู่แหวนใช่ไหม เวลาเข้าไปแล้วมันไม่มีโอกาส เพราะคนมันมหาศาล จนสุดท้ายแล้วท่านเองก็ต้องใช้ปัญญาของท่านเอง บอกคนเลย บอกกันไว้ก่อน เราจะเข้าไปหาหลวงปู่แหวนก่อน เดี่ยวจะให้เข้าได้หมดเลย ไม่ต้องห่วงว่าจะไม่ได้เข้า แล้วท่านก็เข้าไปหา

มันทั้งกระแสโลก กระแสโลกที่รุ่มร่าเต็มทีเลย แล้วท่านก็เอาความจริง มันไม่มีโอกาสหรอก แต่ถึงเวลาแล้วก็ต้องใช้ปัญญาของท่าน ปัญญาๆ สิ่งที่ว่าปัญญาๆ สิ่งที่ว่าสังคมาจะ

มันคง สังคมจะเจริญรุ่งเรืองได้ด้วยปัญญาของคน ปัญญาที่ใช้อุบาย กั้นโยมไว้ก่อน แล้วเข้าไปเป็นโอกาส เพราะอะไร

เพราะท่านรู้จักกันเป็นส่วนตัวอยู่แล้ว แต่ธมฺมสากัจฉา เอตมฺมํคลมฺมุตฺตมํ มันต้องตัวต่อตัว มันต้องใจต่อใจ ใจถึงใจ ใจควักหัวใจนั้นออกมา เห็นไหม ถ้ามปัญหาเริ่มต้น หลวงปู่แหวนตอบเลย พับ! พับ! พับ! เออ! ใช่

เห็นไหม มันต้องเริ่มต้นพื้นฐานมันต้องถูกต้องมาก่อน พอพื้นฐานถูกต้องแล้ว เอาแล้วใส่ปัญหาที่สองเข้าไปเลย โอ้โฮ! ท่านบอกว่า ๔๕ นาทีใส่เต็มที่แล้ว ใส่เต็มที่เพราะอะไร เพราะมันเต็มหัวใจอยู่แล้ว แต่ไม่มีใครสนใจใจ นี่ความจริง พอความจริงเป็นอย่างนี้ปั๊บ ก็เลยหายสงสัยว่าไอ้รุ่นเราสู้ เราสู้ ก็เลยจบกันไปไง รุ่นเราสู้ เราสู้ มันเป็นอำนาจวาสนาของคนนะ

พระกรรมฐานเขาจะไม่สังคมโลกให้มาทับถมใจ สังคมโลกเป็นสังคมโลก จะช่วยเหลือโลกก็ช่วยเหลือโลกโดยที่ไม่ให้โลกมาทับถม ถ้าเป็นครูบาอาจารย์ที่เป็นจริงขึ้นมา นี่ไง เวลามันถูก มันถูกอย่างนั้นนะ

ถ้าเวลามันผิด นี่ไง สิ่งที่เราศึกษามา ศึกษา เพราะที่มันผิดพลาดเพราะอะไร เพราะเรียนมาเยอะ ปัญญาเยอะ มีการศึกษามาก ทำหน้าที่ราชการจนมีศถาบรรดาศักดิ์ แล้วมาบวชขึ้นมา มันก็สร้างภาพ ก็เลยกลายเป็นว่า อับปนาสมาธิแล้วมันจะเกิดปัญญาเอง

ถ้ามันเกิดปัญญาเอง ทำไมเขาติดสมาธิ

แล้วสมาธิหลับตา สมาธิลืมตา สมาธิเป็นมิจฉาสมาธิ มันจะเกิดปัญญาขึ้นมาได้อย่างไร ถ้าสมาธิเป็นสมาธิขึ้นมา เองยังไม่รู้จักสมาธิ แล้วคนจะทำสมาธิผิดพลาดหมดเลยใช่ไหม

ในสามัญสำนึก ลูกหลานของเรานะ เด็กเยาวชนของเรา เราต้องการให้เยาวชนของเราเป็นคนดี เราก็มีการศึกษา เราก็พยายามจะมีกิจกรรมให้เยาวชนของเรามันมีการพัฒนาของมันใช่ไหม เยาวชนของเรา เราต้องฝากชาติ ฝากสังคมไว้กับเยาวชนของเรา

สังคมพระปฏิบัติก็เหมือนกัน มันก็มีตั้งแต่สามเณรน้อย มีผู้ฝึกหัดขึ้นมาใหม่ การฝึกหัดขึ้นมาใหม่มันก็ต้องเริ่มต้นมาจากเริ่มต้น มันจะผิดมันจะพลาดมันก็เรื่องธรรมดา คนฝึกหัดคนทำงานมันเรื่องผิดพลาดนี้เป็นเรื่องธรรมดา แต่ต้องทำให้มันทำได้จริง ทำให้เป็นจริงใจ

ไอ้เนี่ยไม่ใช่อย่างนั้นเลย ไม่มีหลักไม่มีเกณฑ์อะไรทั้งสิ้น ฐๆ ปลาๆ นี่ไง คึกฤทธิ์ไง เงินฉัน
นั่นนะ ขุดคลอง จะทำคลองเพื่อชักน้ำเข้ามาเพื่อความอุดมสมบูรณ์ ขุดคลองเสร็จแล้วก็ถม
คลองทำถนน

มึงจะขุดคลองหรือถมถนน จะถมถนนก็เป็นวิธีการหนึ่งใช่ไหม ไอ้ขุดคลองก็เป็นเรื่อง
หนึ่งใช่ไหม ไอ้นี้ฐๆ ปลาๆ ไอ้จะปฏิบัติก็ต้องศึกษา ศึกษาให้มีความรู้ ไอ้ความรู้ขึ้นมาแล้วเวลา
ปฏิบัติขึ้นมาก็ต้องเป็นความว่างๆ

นี่มันเป็นเรื่องของสังคม เรื่องของโลกนะ เรื่องของการศึกษา เรื่องของฝึกหัดใช้
สติปัญญานี้สำคัญ สำคัญมาก แต่สำคัญแค่ไหนละ

ดูสิ เด็กน้อยเรา พ่อแม่ไปส่งไปรับหน้าโรงเรียนเลย ถ้าไม่สำคัญ ไปส่งมันทำไม เรียน
ทำไม ลูกเราทั้งนั้นนะ นั่นก็หัวใจเลยแหละ ควักหัวใจไปไว้ที่นั่นเลย ถ้าฝึกถูกขึ้นมาหัวใจเรา
ทั้งสิ้น เราก็พยายามพัฒนาขึ้นมาให้มันสูงขึ้นมา

นี่ก็เหมือนกัน ถ้าทำนู่นก็ทำไม่ได้ นี่ก็ทำไม่ได้ ไอ้นู่นก็ผิด ไอ้นี้ก็ผิด แล้วทำอะไรกัน

จะผิดจะถูกเรามีเจตนาที่ดี เราจะทำคุณงามความดีที่ดีของเราขึ้นมา ถ้าทำขึ้นมาละ มัน
จะผิดมันจะถูกไม่สำคัญ สำคัญว่าเราได้ฝึกหัดหรือเปล่า เราได้ทำหรือเปล่า ถ้าฝึกหัดแล้ว ทำ
แล้ว

หลวงปู่มั่นท่านพูดไง จิตนี้แก้ยากนะ จิตนี้แก้ยากนะ

พอมันฝึกหัดขึ้นมา โอ้โฮ! ทำต้องขนาดนี้นะ โอ้ย! เหนื่อยมากเลย โอ้โฮ! มีแต่เอ็ด แต่
สอน

อ้าว! ก็ทำให้เข้าที่เข้าทางไง

เราเคยอยู่กับหลวงตานะ เวลา โอ้โฮ! โดนเต็มทีเลย เต็มทีเพราะอะไร เพราะมันก็ไปรู้ไป
เห็นของมันธรรมชาติของมันนั่นแหละ ท่านก็กระหน่ำเต็มทีเลย มันคิदनน้อยใจนะ อู้ฮู! มันโดน
ตลอดเลย

เวลาท่านรู้ความคิดไง ท่านดักเลย “เออ! ก็มันลูกศิษย์เรานี่นะ เราไม่สอนลูกศิษย์เราจะไปสอนใครวะ”

ไอ้โฮ! หัวใจนี่ฟองเลยนะ

ใครบ้างมันโดนกระหน่ำแล้วมันไม่มีความรู้สึก มันมีทั้งนั้นนะ แล้วอย่างพวกเรา เราไม่มีสติปัญญาเท่าทันอย่างนั้นไง แล้วครูบาอาจารย์ที่รู้ถึงความคิด รู้ถึงจิตที่มันเจริญก้าวหน้า จิตที่มันเสื่อมทราม แล้วจะพยายามฟื้นฟูจิตใจที่มันย่อท้อ เราจะไปหาที่ไหน

ครูบาอาจารย์ที่ดียังมาๆ นะ มันสอนเฉพาะบุคคล มันไม่มีหรอกสอนสำเร็จรูป ยกชั้นๆ ไม่มี นี่สอนสมาธิกรรมฐานไป อยู่ที่สมุทดินสอนนั้นหมด ไฉนปริยัติ การศึกษาการท่องจำก็เรียนมา เรียนมาทรงจำธรรมวินัยขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าไว้ ทรงจำไว้ทำไม ก็ทรงจำไว้เพื่อประพฤติปฏิบัติ ถ้ามันประพฤติปฏิบัติมันก็ต้องประพฤติปฏิบัติตามความเป็นจริงสิ เวลาจะประพฤติปฏิบัติขึ้นไปก็ไปห่วงกรรมขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าไป

นี่ไง หลวงปู่มันท่านให้หลวงตาพระมหาบัว ความรู้เรียนจบถึงเป็นมหา เอาความรู้มันใส่ในลิ้นชักสมองไว้ก่อน แล้วล็อกมันไว้อย่าให้มันออกมา ถ้ามันออกมา พอกาวนาไป เป็นอย่างนั้น เป็นอย่างนี้ จะได้แล้ว จะเสียแล้ว ถอยแล้ว บุกแล้ว รุกแล้ว เลยกลายเป็นมายาในหัวใจซ้ำแล้วซ้ำเล่าอยู่อย่างนั้นนะ แล้วคนปฏิบัติก็เหนื่อยยาก

ถ้าคนที่เป็นคนที่มีบาปมีนะ เขาจะทดสอบใจของเขาว่าถูกหรือผิด พยายามตรวจสอบว่ามันใช่หรือไม่ใช่ แต่คนที่บาปมีเบาบางนะ ใช่แล้ว นี่ไง เรียนมาเป็นมหา ชัดเจนเลย

ก็เอ็งไม่ปฏิบัติเอ็งก็รู้อยู่แล้ว ก็เอ็งเรียนมาเอ็งก็รู้อยู่แล้ว แล้วตอนที่เรียนมารู้แล้วมันก็ไม่ใช่ใช่ไหม เพราะจะมาปฏิบัติให้มันใช่ นี่ไง แล้วเวลาปฏิบัติ ตอนมันใช่ พอมันมีสัญญาอารมณ์เกิดขึ้น แล้วว่าใช่ได้อย่างไร

เวลาด้วยอำนาจาสนาของท่าน ท่านพูดเอง ตอนที่อยู่บ้านผิอนั้นนะ ตอนนั้นท่านบอกเลย ไม่อยากตายๆ เพราะตายก็ไปเกิดเป็นพรหม ท่านรู้ตัวของท่านด้วย มันเสวยอารมณ์แล้วปล่อย เพราะมันมีความคิด มันมีความคิดมันก็ปล่อย ก็ว่าง เอ๊ะ! อย่างนี้ไม่ใช่พระอรหันต์หรือ

ท่านบอกว่า อวดอุตริมันเป็นปาราชิก แต่เนื้เวลาภาวนามันเกิดขึ้นมาในใจนะ ท่านปัดเลย เพราะมีการศึกษา ลังเลสงสัยไม่ได้ มันต้องมีเหตุมีผลของมัน ถ้าอย่างนี้ ถ้าอย่างนี้ ‘ถ้า หรือ จะ’ ไม่เอา ต้องให้มันชัดเจนขึ้นมา เห็นไหม มันก็มาเป็นประโยชน์

ท่านบอกตรงนี้มันเป็นประโยชน์มากเลย เพราะตอนนั้นหลวงปู่ท่านนิพพานไปแล้ว ท่านบอกว่าถ้าหลวงปู่มันอยู่นะ ผมทะเล่ไปเลย คือจบ แต่เนื้หลวงปู่มันนิพพานไปแล้ว ท่านต้องค้นเองหาเองอีก ๔ เดือน

เวลาผ่องใส สว่างไสว ทะลุปรุโปร่ง ภูเขาเลากาเนื้บังตาไม่ได้เลย ใส้โฮ! มันมหัศจรรย์ขนาดนั้นนะ

จิตเดิมแท้นี้ผ่องใส ผ่องใสคืออวิชชา เนื้เวลาธรรมมาเตือน ใส้ผ่องใสๆ ความผ่องใส พลังงานมันเกิดจากตรงไหน สิ่งที่พลังงานมันเกิดจากใคร มันก็เกิดจากจุดและต่อม

ท่านบอกขนาดจุดและต่อม เนื้ธรรมผู้ด ธรรมะมาเตือนๆ ขนาดธรรมะมาเตือนแล้วนะ จุด จุดอะไร ต่อม ต่อมอะไร งง ยังงงอยู่อย่างนั้นนะ

เวลาค้นหา ค้นคว้าค้นหาเทียบเอง เนื้ถ้าคนมีสติปัญญาเขาจะค้นคว้าของเขาอย่างนี้

ถ้าเป็นปริยัติหรือเป็นโลกเขาบอก เออ! ใส้สายๆ กันี่ไง ดวงอาทิตย์เ็นี่ไง ใส้เกิดดับๆ ก็ไฟริ่ไม่ตตามถนนนะ เวลาแสงมันน้อยมันติดปั๊บ! เลย มันเป็นวิทยาศาสตร์ มันทำได้ทั้งนั้นนะ แล้วอธิบายเป็นธรรมะ ใครก็อธิบายได้

แล้วอธิบาย วิทยาศาสตร์ก็คือวิทยาศาสตร์ แก่กิเลสไม่ได้ มันไม่มีชีวิต มันไม่มีกิเลส มันไม่มีความทุกข์ มันมีพลังงานดับหรือเกิดเท่านั้นนะ ไฟไม่มามันก็ทำอะไรไม่ได้ มันมีพลังงานเข้าไปมันก็ทำของมันได้ มันก็อยู่แค่นั้นนะ คนคิดขึ้นมา คนทำขึ้นมา มันไม่ใช่สิ่งมีชีวิต มันไม่มีกิเลส มันไม่ทุกข์ไม่ยาก คนต่างหากต้องควักตั้งค์

นี่ไง มันสะท้อนใจใจ มันย้อนไปถึงว่าเวลาหลวงปู่ท่านกระหนาบหลวงตาไว้ คือว่าไม่อยากให้ท่านทุกข์ยากจนเกินไป

มหา สิ่งที่เราศึกษามานั่นนะ ธรรมะขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าเราเกิดทุนนะ เราเกิดทุนไว้ เราไม่ใช่เหยียบย่ำ ไม่ได้ทำลาย แต่กิเลสต้นหาความทะยานอยากของเรามันจะไปใน้อม ไปรั้งเอามาเป็นสมบัติของตน แล้วมันจะสร้างภาพด้วยการเดินจงกรม นั่งสมาธิ ด้วยรูปแบบที่เราทำให้เหมือน แล้วมันก็จะบอกว่ามันเป็นๆ ใจ แล้วถ้าอย่างนี้ไป ชาตินี้ก็จะไม่ได้มรรคได้ผลไปทั้งชาติ แล้วมันจะทุกข์ยากมหาศาลเลย

เราซึ่งคำนึ้มากๆ แล้วพูดทุกวัน เวลาหลวงปู่มันท่านพูดไป เอาความรู้ที่ศึกษามาใส่ลิ้นชักสมองไว้ เวลาจะภาวนาไป เวลาจะเข้าทางจงกรม เวลานั้นสมาธิภาวนา อย่าให้มันเข้ามาแจ่ม เข้ามาร่วมกับการภาวนาของเรา แล้วประพฤติกปฏิบัติของเราไป เวลาถึงเวลาแล้วถ้าเป็นจริงแล้วเป็นอันเดียวกันๆ

เวลามันเป็นจริงขึ้นมาแล้วก็เป็นอย่างเดียวกันจริงๆ อันเดียวกันจริงๆ แต่ที่มันผิดพลาดๆ มันผิดพลาดก็ผิดพลาดด้วยกิเลสของเรา

แล้วดูหลวงปู่เสาร์ หลวงปู่มั่น ครูบาอาจารย์เราท่านเทศน์ว่า การ ท่านแก้จิต แก้ผิดตรงไหน ไม่มีผิด

โอ้! แค่งงี้รู้แล้ว สมาธิหลับตา สมาธิลืมตา ช็อกเลยนะ แต่เป็นเรื่องของเขา แต่คราวนี้มันถึงเวลา ถึงเวลากว่า พระกรรมฐานเป็นฤๅษีชีไพร นั่งหลับหูหลับตา ไม่มีสติปัญญา

ปัญญาของเขาเป็นปัญญาจริงๆ ปัญญาเกิดขึ้นจากการประพฤติปฏิบัติ เป็นภาวนามยปัญญา ปัญญาเกิดจากการภาวนา ปัญญาเกิดจากการทำให้สงบระงับ จิตสงบระงับแล้วยกขึ้นสู่วิปัสสนา เกิดภาวนามยปัญญา การศึกษาในดวงจิตนั้น การศึกษาบนภวสวะนั้น การคายกำหนด การคายทิฏฐิ การคายกิเลสต้นหาความทะยานอยากในใจดวงนั้น จนจิตผ่องใส ผ่องใสก็คือตัวภาพแท้ๆ เลย คือตัวอวิชชาเลย ทำลายความผ่องใสไป

จิตเดิมแท้นี้ผ่องใส จิตเดิมแท้นี้เป็นผู้ข้ามพ้นกิเลสไป

จิตเดิมแท้นี้ผ่องใส จิตเดิมแท้นี้หมองไปด้วยอุปกิเลส

จิตเดิมแท้นี้ผ่องใส จิตเดิมแท้นี้เป็นผู้ข้ามพ้นกิเลส

คนที่ประพฤติปฏิบัติชัดเจน ชัดเจนมากๆ จิตผ่องใสมันวางจากอารมณ์ต่างๆ มาหมดแล้ว มันวางจากความรู้สึกนึกคิดมาหมดแล้ว มาผ่องใสในตัวของมันเองนั่นนะ

นี่ไง ธรรมะขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าประเสริฐที่สุด แต่เวลาที่ผู้ประพฤติปฏิบัติพร้อมกับการศึกษา พร้อมับปัญญาของตน คือปัญญาโลกไ้ จะเป็นคลองหรือจะเป็นถนนนะ เป็นทั้งคลอง เป็นทั้งถนน เป็นทั้งปู เป็นทั้งปลา เป็นทั้งการศึกษา เป็นทั้งปัญญาชน เป็นทุกอย่างเลย...เลยไม่ได้เป็นอะไรสักอย่าง เอวัง